

468. Szeged-Kiskundorozsma, Pick ülepítő
(KÖH 45572)

(Csongrád megye) B, LT

A Városföld–Algyő közötti gázvezeték megelőző régészeti feltárásai során ásatást végeztünk a CSMD-9 (M5-26/97) jelű lelőhelyen, mely nem esik messze a Balogh Csilla és Türk Attila által az M5 autópálya-építés során 2008-ban feltárt kelta településtől. A terepföldrajzi viszonyok alapján a két lelőhely egybetartozhatott, de ezt eldönteni csak terepbejárással lehetett. Ezért 2010 novemberében helyszíni szemlét végeztünk a területen. Egyértelművé vált, hogy az eddig különállóan kezelt két lelőhely egy és ugyanaz. A lelőhely a Maty-ér medrére támaszkodik és É-i irányban mintegy 200 m kiterjedésű. Magába foglalja azt a K–Ny irányú dombhátat, melynek K-i szélét a CSMD-9 feltárása során érintettük. Itt éri el a lelőhely a legnagyobb szélességét, ami kb. 150 m.

A szemle során leletanyagot nem gyűjtöttünk.

Munkatárs: Mészáros Patrícia (KÖH).

PALUCH TIBOR

469. Szeged, vár

(KÖH 37508)

(Csongrád megye) Kö

2010. május 11. és szeptember 10. között régészeti próbafeltárást végeztünk a középkori szegedi vár feltételezett É-i és D-i falának a nyomvonalán. A falak lokalizálására két, egyenként 50 m²-es szelvényt tűztünk ki.

A feltárást az É-i részen kezdtük el, mivel ezen a ponton volt bizonytalanabb a fal helye. Először mintegy 1,5 m vastag, barna iszapos feltöltés került elő, mely alatt jelentkezett az 1880-as járósínt, mely a nagy árvíznek és egyben a várbontásnak is a járósíntjeként azonosítható. Ezt a jól lejárt, letaposott szintet kibontottuk és középtájon, nagyjából ott, ahol a várabrázolások alapján sejteni lehetett, vastag törmelékes betöltést találtunk. Ezt elbontva bukkantunk rá a középkori várfal és az ezen a ponton hozzáépített barokk kazamatasor maradványára. A várfalat az árvízi járósínhez képest (mely a mai felszín alatt mintegy 1,7–1,8 m-re található) 1,2–1,3 m mélységig kisedték, vagyis a középkori várfal legmagasabb pontja a mai felszíntől mintegy 3 m-es mélységben jelentkezett. Ez, sajnos, összecseng a korabeli leírásokkal, ahol a várbontást kivitelező cégeknek engedélyezték, hogy a korabeli felszíntől 1 m mélységig bonthatják el a falakat. Éppen ezért a barokk korban épített várfalnak már csak az alapozását találtuk meg, de szerencsére a középkori fal esetében még mintegy 1 m felmenő falat sikerült feltárnunk. (A fal belső oldalán leásva ugyanis további 1 m-rel mélyebben bukkantunk rá a középkori járósíntre.) A fal belső oldala egyenes, a külső, vizesárok felőli viszont ferden lefelé szélesedő volt. A falon 4 egymástól szabályos, kb. a fal vastagságával megegyező távolságban elhelyezett, nyilazásra alkalmas lőrés alját találtuk meg. A lőrések kifelé lejtettek, ill. fokozatosan téglavastagságúra szűkültek. A kialakításból

egyértelműen látszott, hogy a fallal egyszerre épültek, nem utólagosan vésték ki őket. A 185 cm széles középkori várfal rakási technikája nem tért el a korábban megfigyeltektől: mindkét szélén futó-kötő sor, közöttük pedig töredéktéglákból kötési rend nélkül rakott fal. (Ezzel szemben a 220 cm vastag barokk kori falat már kizárólag feles kötésben és egész téglákból építették.)

A 2. szelvényben is agyagos feltöltés alatt, közel 1,7 m mélységben találtuk meg a várbontás szintjét. Ez alatt mintegy 0,5 m-rel jelentkezett egy törmelékes, jól letaposott, kb. 2 m széles sáv, mely a szelvény közepén haladt keresztül. A szelvény É-i szélében pedig egy 19. századi épület alapozását is megtaláltuk, melyet belülről ragaszthattak hozzá a várfalhoz, és annak elbontásáig állhatott itt. A további feltárás során beigazolódott, hogy a szürke, habarcsos sáv alatt már az elbontott fal visszatemetett törmeléke található. Ennek elbontásával nemcsak a középkori fal teteje bukkant elő mintegy 3 m-es mélységben, hanem a melléépített újkori épület (kapuőr háza?) várfal melletti alapozását is megtaláltuk. A korábban megfigyelt, a várfalra merőleges alapozások ugyanis minden esetben ennek az ároknak a széléig tartottak.

Ezután a vár belső felén kezdtük el mélyíteni a szelvényt. Kiderült, hogy a megfigyelt alapozás alatt további padlókat találtunk, melyek közül a legalsó egy egybefüggő deszkapadló volt. Ez alapján egyértelmű, hogy a 19. századra tehető, legkésőbbi épület egy korábban itt állt, valószínűleg a 17. sz. végén épített épület megújítása csupán. A padlók elbontása után elértük a középkori járósínt, mely a várfal kiugró lábázatával volt egy magasságban. Ez alapján itt is mintegy 70–80 cm felmenő falat tudtunk megfigyelni. A fal teljes kibontása után látnunk kellett, hogy az több részletében is eltér az eddigi megfigyelésektől: nem 180–200 cm közötti a szélessége, hanem 240 cm; külső síkja egyenes, nem ferde, vagyis itt nem lehetett vizesárok a fal tövében; ugyan széleit itt is kötő-futó sossal rakták, de nem annyira szabályosan, mint amit eddig láttunk és a téglák is nagyobb méretűek. És ami teljesen eltérő, hogy a fal mindkét oldalán 1 téglasor kiugró lábázat jelzi a felmenő fal indulását, ill. az alapozást, ilyet korábban sehol nem találtunk. A további bontás során az is kiderült, hogy az altalajba mélyedő lábázat alig 30–40 cm mély csak, és alatta nem fal van, hanem 4–6 cm átmérőjű, karókból sűrűn levert sor jelenti az alapozást. Ez az építési technika az ingoványos, vízjárta területen jellemző: a levert karókra rőzsét fektetnek, és arra teszik a lábazatot, ill. a felmenő falat. A rőzsék lenyomatát mi is meg tudtuk figyelni.

FOGAS OTTÓ

470. Szeged, vártemplom

(KÖH 37508)

(Csongrád megye) Kk

A szegedi várkert területén (Stefánia-sétány) 1998 óta – 2002–2003 kivételével – zajlik a tervszerű feltárás. Az eddigi kutatások eredményeképpen felszínre került